

Wie mogen er welke röntgenopnamen indiceren?

Stralingsdeskundige Paul van der Stelt zal (in dit magazine en op het Platform Praktijkmanager) regelmatig bijdragen leveren die je kunnen helpen bij het in goede banen leiden van de röntgenactiviteiten in de praktijk. In dit artikel gaat hij in op wie er welke röntgenopnamen mag indiceren.

Eerder in deze serie is gesproken over de rechtvaardiging (justification) van röntgenopnamen. De ICRP (International Commission on Radiological Protection) noemt de rechtvaardiging als eerste (en daarmee ook de belangrijkste) van de drie principes die ten grondslag liggen aan het veilig gebruik van straling in de röntgendiagnostiek. Bij de rechtvaardiging wordt er bepaald of gebruik van straling wel of niet nodig is. In wet- en regelgeving is dit als volgt omschreven (Bbs art 8.2, verkort):

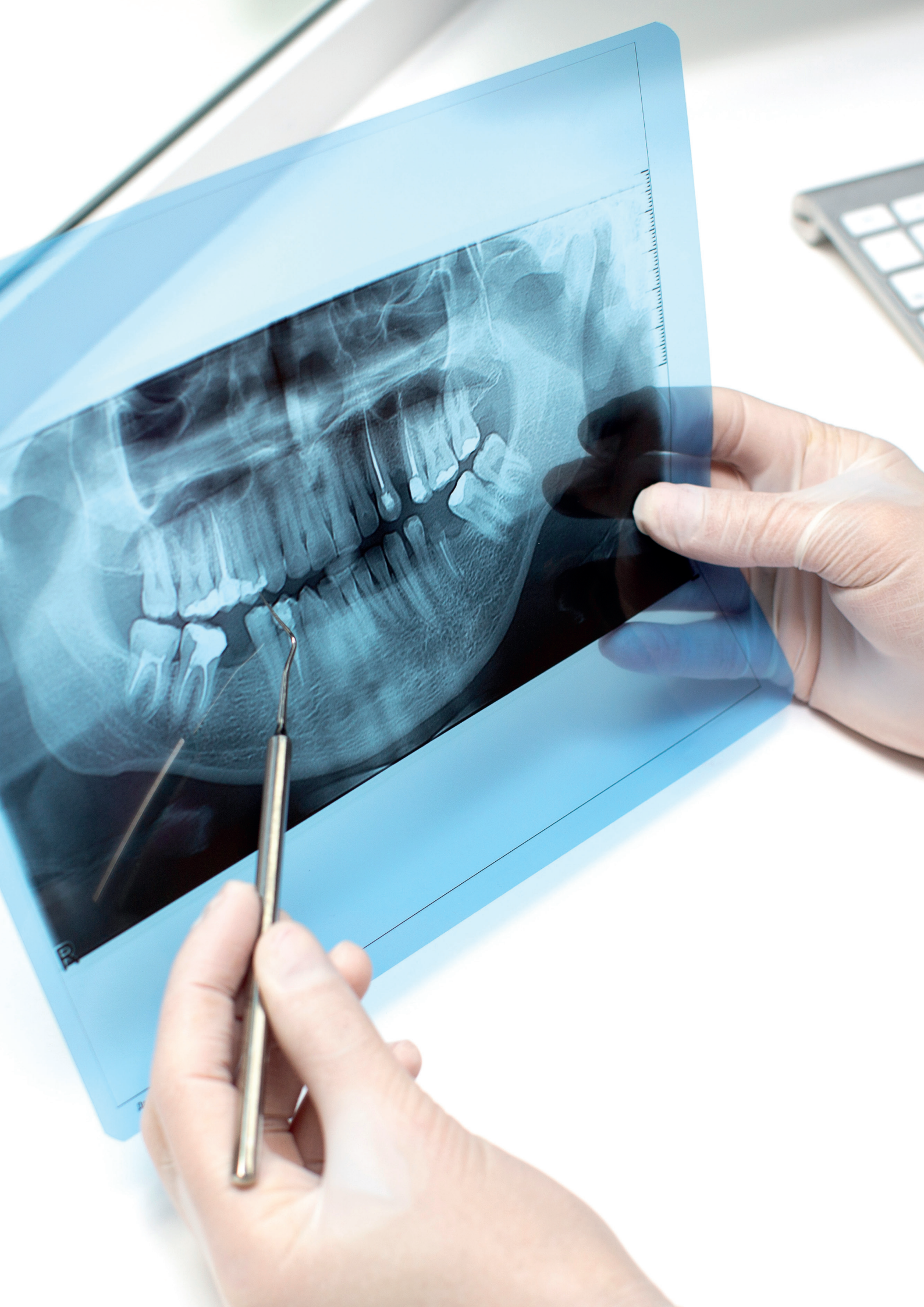
- Een medische blootstelling vindt uitsluitend plaats indien zij gerechtvaardigd is.
- Een medische blootstelling is gerechtvaardigd indien zij per saldo voldoende voordeel oplevert en dit opweegt tegen de gezondheidsschade die de persoon die de blootstelling ondergaat, kan ondervinden.

Het spreekt vanzelf dat voor deze afweging voldoende kennis vereist is van de anatomie, de pathologie, het normale en het afwijkende röntgenbeeld, de kenmerken van röntgenstraling bij het afbeelden van pathologie en van de mogelijk schadelijke effecten voor degenen die aan de straling wordt blootgesteld.

Besluiten en wetten

In het Besluit basisveiligheidsnormen stralingsbescherming wordt aangegeven dat de indicatie gesteld mag worden "door een zelfstandig bevoegd arts of tandarts op grond van zijn of haar specifieke verantwoordelijkheid". Dit betekent dat een tandarts, die bevoegd is tot uitoefening van de tandheelkunde (BIG- geregistreerd) röntgenopnamen mag indiceren voor zover deze noodzakelijk zijn voor de behandeling van de patiënt binnen het vakgebied der tandheelkunde (Bbs art 8.5.1). Deze vereiste geldt overigens ook bij verwijzing. De verwijzer moet dus ook aan bovenstaande eisen voldoen.

In de Wet BIG art 36 lid 8 worden röntgenopnamen (voorbehouden handeling!) als volgt behandeld. Hier staat: "Tot het verrichten van handelingen, op het gebied van de individuele gezondheidszorg, met gebruikmaking van radioactieve stoffen of toestellen die ioniserende straling uitzenden, zijn bevoegd a. artsen b. de tandartsen, doch uitsluitende voor zover zij voldoen aan de krachtens de Kernenergiewet ter zake van het gebruiken van zodanige stoffen en toestellen gestelde eisen". Met andere woorden: binnen de tandheelkunde mogen rönt-

“

Op deze wijze is de veilige uitvoering van de rechtvaardiging van röntgenopnamen gewaarborgd

genopnamen uitsluitend worden geïndiceerd en vervaardigd door tandartsen, maar alleen als ze aan de stralingswetgeving voldoen.

Deze twee wetsartikelen verwijzen dus naar elkaar en vormen tezamen het kader waarbinnen de tandarts kan of moet werken als het gaat om het maken van röntgenopnamen.

Delegeren

Onder bepaalde omstandigheden is het mogelijk om een deel van deze taken te delegeren. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen 1) de rechtvaardiging, 2) het belichten van de opname en 3) de interpretatie van het resulterende beeld. Zo mogen er röntgenopnamen gemaakt worden (dus alleen het belichten van de opname, niet de indicatie of de interpretatie!) in opdracht van en onder verantwoordelijkheid van de tandarts. De tandarts moet zich er dan van vergewist hebben, dat degene aan wie hij of zij de opdracht geeft bevoegd en bekwaam is (de juiste scholing heeft gehad en deze goed kan toepassen) en hij moet in de nabijheid blijven tijdens de opname (“controleerbaar en corrigeerbaar”). Ook moeten er schriftelijke instructies aanwezig zijn zodat duidelijk is hoe de opname uitgevoerd moet worden. In de praktijkrichtlijn Tandheelkundige radiologie van de KNMT is hiervan een voorbeeld te vinden.

De tandarts mag bijvoorbeeld opdracht geven aan een assistente die de cursus ‘radiologie voor assistenden’ met goed gevolg heeft gedaan, of aan een collega-tandarts die wel de stralingscursus heeft gedaan, maar nog niet BIG geregistreerd is.

Voor de mondhygiënist is deze situatie iets gecompliceerder. De traditionele mondhygiënist is onderwezen in het maken van röntgenopnamen, maar dit betreft uitsluitend het maken van periapicale opnamen en van bitewing opnamen na de indicatiestelling door de tandarts. De mondhygiënist moet dit doen volgens instructies van de tandarts, maar is in de uitvoering redelijk zelfstandig.

Sinds enige tijd is er ook de geregistreerd mondhygiënist met meer uitgebreide bevoegdheden. Zij/hij mag zelfstandig beslissen tot het maken van opnamen, als zij dit noodzakelijk acht in het kader van de behandeling. Hieraan zijn wel een aantal voorwaarden verbonden, te weten:

- Opleiding gedaan volgens het vierjarig (MBO) programma.
- Aanvullend de cursus TMS voor MH met succes zijn gevolgd.
- Geregistreerd in het tijdelijk BIG-register “experiment geregistreerd mondhygiënist”.
- Uitsluitend periapicale en bitewing opnamen (dus geen panoramische opnamen).
- Er moet een afspraak zijn met een tandarts, om regelmatig de gemaakte opnamen te bespreken.
- Er is een tandarts beschikbaar voor consultatie bij onvoorziene omstandigheden of bij vragen over interpretatie van gemaakte opnamen.

Op deze wijze is de veilige uitvoering van de rechtvaardiging van röntgenopnamen gewaarborgd. ●

Paul van der Stelt, coördinerend stralingsdeskundige en docent bij Dental Best Practice. Artikelen over radiologie van Paul van der Stelt zijn terug te lezen op Platform Praktijkmanager. Nog geen lid van het platform? Meld je aan via www.platformpraktijkmanager.nl.